

Závěrečná zpráva Etické komise FF UK k podnětu ze dne 4. 12. 2018

Etické komisi FF UK (dále EK FF UK) byl dne 4. 12. 2018 e-mailem zaslán **podnět** týkající se údajného plagiátorství tehdejšího prorektora UK a zaměstnance FF UK, prof. PhDr. Martina Kováře, Ph.D., a to podavateli Mgr. Ondřejem Crhákem, Mgr. Markem Jandákem a Mgr. Tomášem Konečným, toho času doktorandy FF UK. Mail obsahoval text podnětu a dále odkaz na skeny dotčených textů, resp. jejich relevantních částí.

Na EK FF UK byl dále mailem dne 16. 12. 2018 týmiž podavateli zaslán **dodatek k podnětu**, týkající se dalších podezření na plagiátorství Martina Kováře, a to opět ve formě vlastního textu dodatku a příloh.

K termínu svého zasedání dne 17. 12. 2018 evidovala EK FF UK ještě doručené materiály shrnující **lingvistické a translátologické analýzy**, jak byly prezentovány předkladateli zmíněných podnětů a dalšími aktéry, konkrétně zaměstnanci FF UK Jiřím Miličkou a Adélou Špínovou, na zasedání Akademického senátu FF UK dne 13. 12. 2018. Tyto podklady jsou různých forem, od powerpointové prezentace po stručnou výzkumnou zprávu. Všechny podklady byly rovněž poskytnuty Martinu Kovářovi dne 18. 12. 2018 s výzvou k vyjádření do 2. 1. 2019 a s nabídnutím možnosti osobního vysvětlení na lednové schůzi EK FF UK. Tuto druhou možnost Martin Kovář nevyužil.

Komise dále dne 2. 1. 2019 obdržela **vyjádření Martina Kováře** k výše uvedeným materiálům. S ohledem na jeho výhradu, že mu na vyjádření nebylo dáno dostatečně času, mu komise poskytla možnost doplnit své vyjádření ještě do 28. 1. 2019. K tomuto datu zaslal Martin Kovář komisi vyjádření v doplněné formě.

V průběhu šetření, dne 21. 1. 2019, dostala dále komise od rektora UK, Tomáše Zimy, dva posudky (od Jaroslava Pánka a od Roberta Kvačka), které si rektor zadal a zaslal s poznámkou, že mohou být komisi „důležitým zdrojem informací“. Vůči tomuto postupu se EK FF UK ohradila ve svém prohlášení ze dne 28. 1. 2019.

Dne 29. 1. 2019 obdržela komise další podnět, od Daniela Srcha, jenž rovněž konstatuje plagiátorství Martina Kováře ve vztahu k dalším textům. Na svém zasedání dne 31. 1. 2019 se komise vzhledem k obsažnosti stávající kauzy rozhodla tento podnět projednat samostatně později. Tento podnět i s přílohou poskytla 1. 2. 2019 Martinu Kovářovi k případnému vyjádření do konce února.

Nadto zadala komise k vypracování několik **zahraničních posudků**, jejichž zhotoviteli byli:

- 1) Prof. Dr. Martina Winkler, historička (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel),
- 2) Dr. David Danaher, lingvista (University of Wisconsin-Madison),
- 3) Sean A. Miller, MA, překladatel a rodilý mluvčí anglického jazyka,
- 4) Prof. Hugh L. Agnew, historik (George Washington University).

Posudek 1) došel dne 4. 2. 2019, posudky 2) a 3) dne 1. 2. 2019, posudek 4) dne 11. 2. 2019. Zadáním posudků usilovala komise především o doplňující pohled na věc, který by nebyl vázaný na české akademické prostředí a věnoval se rovněž souvisejícím aspektům kauzy (překladatelství, lingvistika, historie). Posudek 3) je psán rodilým mluvčím anglického jazyka, který působí v ČR, ostatní autoři posudků jsou afiliováni v zahraničí a rovněž ovládají češtinu.

Další podklady

Komise se v přípravě na jednání 17. 12. 2018, 3. 1. 2019 a 31. 1. 2019 kromě zmíněných materiálů podrobně seznámila s dotčenými primárními texty. Jednalo se o následující tituly, resp. jejich relevantní části:

- BÁRTA, Miroslav; KOVÁŘ, Martin (eds.) (2017). *Lidé a dějiny: k roli osobnosti v historii v multidisciplinární perspektivě*. Praha: Academia.
- BLACK, Jeremy (ed.) (1984a). *Britain in the Age of Walpole*. London: Macmillan.
- BLACK, Jeremy (1984b). „Introduction: an Age of Political Stability?“, In: Black (ed.) (1984a), s. 1–22 a 224–226.
- BLACK, Jeremy (1984c). „Foreign Policy in the Age of Walpole“, In: Black (ed.) (1984a), s. 145–170.
- COWARD, Barry (1994). *The Stuart Age: A History of England 1603–1714*. New York: Longman.
- HARRIS, Michael (1984) „Print and Politics in the Age of Walpole“, In: Black (ed.) (1984a), s. 189–210 a 249–252.
- HAYTON, David (1984). „Walpole and Ireland.“ In: Black (ed.) (1984a), s. 95–121.
- JUBB, Michael (1984). „Economic Policy and Economic Development,“ In: Black (ed.) (1984a), s. 121–144.
- KOVÁŘ, Martin (1998). *Anglie posledních Stuartovců 1658–1714*. Praha: Karolinum.
- KOVÁŘ, Martin (2000). *K vnitropolitickému vývoji a zahraniční politice stuartovské Anglie v době restaurace (1658-1690)*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova.
- KOVÁŘ, Martin (2001). *Stuartovská Anglie: Stát a společnost v letech 1603-1689*. Praha: Libri.
- KOVÁŘ, Martin (2004). *Velká Británie v éře Roberta Walpola: k vývoji britského státu a britské společnosti v první polovině 18. století*. Praha: ISV nakladatelství.
- KOVÁŘ, Martin (2017). „Jakub I. Stuart (1566–1625). Anglie za vlády „krále Šalamouna“ aneb příběh muže, jenž – současníkům navzdory – nezpůsobil „krvavou revoluci““. In: Bárta; Kovář (eds.) (2017), s. 257–290.
- LENMAN, Bruce. P. (1984). „A Client Society: Scotland between the ‘15 and the ‘45“, in: J. Black (ed.) (1984a), s. 69–94.

Komise dále ověřila, že kniha Kovář (2004) posloužila jako práce habilitační a že byla spolu s prací Kovář (1998) uvedena i jako podklad ke jmenovacímu řízení ze dne 17. 5. 2012, viz zápis z jednání (<https://www.ff.cuni.cz/fakulta/predpisy-a-dokumenty/zapisy/zapisy-jednani-vedecke-rady/>).

Stanovisko

EK FF UK na svých zasedáních ve dnech 17. 12. 2018, 3. 1. 2019 a 31. 1. 2019 a v rámci příprav na ně důkladně prostudovala podnět a dodatek k podnětu Ondřeje Crháka, Marka Jandáka a Tomáše Konečného, dodané podklady a primární texty. Prostudovala také vyjádření Martina Kováře, rektorem zaslané posudky Jaroslava Pánka a Roberta Kvačka a vyžádané posudky M. Winkler, D. Danahera, S. A. Millera a H. L. Agnewa.

Na základě těchto materiálů a vlastních analýz, jež jsou obsahem přílohy A, dospěla EK FF UK k jednoznačnému a jednomyslnému závěru, že je podnět oprávněný a Martin Kovář se ve všech uvedených případech dopustil plagiátorství, jak v jeho obecném vymezení úmyslného přivlastňování cizí práce bez uvedení jejího autora, tak ve smyslu platných předpisů UK a FF UK, specificky *Opatření děkana o etice vědecké práce č. 2/2010, čl. 3 a 4*. Analogický závěr také obsahují posudky zahraničních expertů, které si komise nechala vypracovat s ohledem na průběh celé kauzy, viz příloha B. K posudkům Roberta Kvačka a Jaroslava Pánka, které tvrdí, že se Martin Kovář plagiátorství nedopustil, se komise vyjadřuje v rámci přílohy C. Vyjádření Martina Kováře k podnětu komentuje komise v příloze D.

EK FF UK konstatovala, že samo plagiátorství lze přímo a nad všechnu pochybnost ověřit pouhou komparací zmíněných míst v textu. K tomu porovnávala místa identifikovaná autory podnětu a dodaných analýz, zároveň si ale sama nad rámec podnětu a dodatku k němu vypracovala vlastní analýzy, jež jsou předmětem přílohy A k tomuto stanovisku. Komise dále konstatovala, že složitost a vážnost celého podnětu nespočívá ve skutkové podstatě, která je snadno ověřitelná a jednoznačně prokázaná, ale

v míře, v níž se Martin Kovář plagiátorství dopouštěl, a v okolnostech, které to umožnily. EK FF UK proto považuje za zvláště zásadní zdůraznit následující okolnosti:

1) Ve vztahu k obsahu podnětu platí, že se jedná o rozsáhlé opisování z týchž knih (Coward 1994 a Black, ed. 1984a) v rámci několika uvedených prací, v časovém období cca 20 let (1998 až 2017), a to v rámci textů, které byly explicitně vykazovány jako vědecké, tj. nikoli popularizační, a zejména v případě knih Kovář (1998) a Kovář (2004) sloužily i jako základ autorova kariérního postupu (viz např. zápis ze jmenovacího řízení). Fakt, že byl podle vyjádření Martina Kováře text Kovář (2017) vyhotoven podstatně dříve, na věci vůbec nic nemění.

2) Shody v poznámkovém aparátu a shody v rejstříku, které konstatují autoři některých analýz, umožňují snáze identifikovat místa shody obou textů a rozsah této shody, jenž je pak možné ověřit podrobnějším srovnáním příslušných textů. Taková srovnání komise provedla ve všech případech uvedených autory podnětu a doplňku k němu. Dospěla k tomu, že ukazují na zcela neakceptovatelný způsob práce, při níž autor vydává za vlastní nejen samotný text, ale i další s ním spojené badatelské výkony, mj. práci s další literaturou. To lze snadno demonstrovat na mnoha jednoduchých příkladech i nad rámec textů diskutovaných v podnětu. (Viz např. příloha A, Sonda 1, Kovář 2001, zejména 1. příklad, s. 188, upravená „citace“ v pozn. 9, nebo Sonda 3, Kovář 2001, příklad 3, zcela zavádějící bibliografie v pozn. č. 31.)

3) Pokud jde o citační praxi, není tolik podstatné, zda je Coward (1994) či jiný zdroj uveden kromě poznámkového aparátu také v seznamu literatury (což např. v Kovář (1998) není), ale jakým způsobem jsou tyto zdroje využívány a jak je na ně odkazováno. V drtivé většině zkoumaných případů, kdy Kovář své anglické předlohy cituje, se jedná o reference odkazující na izolovaná fakta, výroky, resp. ojedinelá místa citovaného textu, ale nikdy na přebírání celých pasáží, struktury výkladu apod. (viz např. příloha A, Sonda 1, Kovář 2001, s. 185 a s. 187, celá Sonda 3). Takový postup proto nelze kvalifikovat jinak než jako plagiátorství. Na podstatě tohoto přestupku nic nemění ani další zkoumání toho, zda se Kovář tohoto plagiátorství dopustil v tomto či dalších textech ve větší či menší míře, resp. zda je v jiných částech původní, či z kterých dalších autorů případně čerpal naznačeným způsobem. K vyšetřování takového rozsahu není každopádně EK FF UK primárně určena, ani k němu nemá vhodné nástroje.

4) Platí, že s ohledem na množství převzatého materiálu a způsob, jímž byl převzat, by práci Kovář (2017) ani další analyzované texty nebylo možné považovat za původní ani tehdy, kdyby použité zdroje byly řádně citovány, neboť by se z velké části jednalo o volnou parafrázi, navíc o volnou parafrázi textu, který dokonce v případě knihy Coward (1994) nemá podle všeho charakter vědecké monografie, ale je to syntetická práce určená pro studenty a širší veřejnost. Již z povahy Kovářových publikací uváděných jako výstupy vědecké práce přitom plyne, že by původní být měly, a Martin Kovář navíc takový dojem ve čtenáři cíleně vyvolává. Relevantní je v tomto ohledu i konstatování autorů podnětu, že seznam literatury u stati Kovář (2017) neobsahuje knihy starší, než je druhé vydání Cowardovy knihy z roku 1994. Jediná výjimka (nepočítáme-li tři texty Martina Kováře z let 1996, 1998 a 2001) pochází z roku 1999, což nelze samo o sobě považovat za systematickou práci s aktuálními zdroji.

Závěr

Na základě důkladného prošetření všech materiálů a na základě vlastních analýz EK FF UK konstatuje, že vznesené podezření z plagiátorství Martina Kováře je oprávněné a snadno ověřitelné porovnáním dotčených textů. Stejný závěr konstatují posudky zahraničních expertů, které si komise nechala vypracovat.

Povaha a rozsah přestupků, stejně jako fakt, že se jich dopustil bývalý prorektor UK, vystavuje celou instituci podezření ze selhání. Poškozuje tak její dobré jméno a odvozeně i dobré jméno všech zaměstnanců UK. Navíc vystavuje instituci potenciálním žalobám ze strany majitelů práv k obsahu plagiovaných knih a dalším soudním sporům.

V širším kontextu uvedený způsob práce spolu se skutečností, že byl dlouhá léta tolerován a nabyl popsaného rozsahu, může navodit falešný obraz metod práce v daném oboru a humanitních vědách vůbec. V tomto smyslu je třeba zdůraznit, že uvedený způsob práce s cizími texty je zcela neakceptovatelný a není nijak podmíněný či omluvitelný ani danou dobou (možnými specifiky práce v devadesátých či jiných letech minulého a tohoto století, např. omezenou dostupností literatury), ani daným oborem či vědní oblastí. V jakékoli vědecké disciplíně a oboru hodných toho jména musí být ceněna především původní, myšlenkově samostatná a poctivá práce. Korektní nakládání se zdroji se předpokládá u jakékoliv vědecké práce včetně odborné syntézy, jakož i u prací popularizační povahy.

Skutečnost, že práce Kovář (1998) a Kovář (2004) byly podkladem pro jeho habilitační a jmenovací řízení, vedou komisi k názoru, že tituly docent a profesor získal Martin Kovář neoprávněně. Obě tato řízení je tak možné napadnout, a to zejména ve vztahu k závěru stanoviska hodnotící komise a jejího následujícího schválení VR FF UK, respektive VR UK.¹ Jelikož v případě studentských kvalifikačních prací by podvod tohoto rozsahu vedl, jako v nedávném precedentu na Husitské teologické fakultě UK, až k odnětí dosaženého titulu, vzniká otázka, jak lze postupovat v takovýchto, svým dopadem a rozsahem bezesporu závažnějších, případech selhání akademika, resp. instituce, na níž působil.

EK FF UK závěrem doporučuje vedení FF UK celý problém dále analyzovat a podniknout co nejdříve veškeré možné kroky, jež by přestupky takové povahy a rozsahu znemožňovaly.

V Praze, 13. 2. 2019

Mgr. Jan Biba, Ph.D., Doc. PhDr. Vojtěch Kolman, Ph.D., prof. PhDr. Olga Lomová, CSc., Mgr. Marc Niubo, Ph.D. (předseda komise), PhDr. Olga Nádvořníková, Ph.D., Mgr. Ondřej Vojtěchovský, Ph.D.

Seznam příloh

- A) Analýzy
- B) Posudky zahraničních expertů
- C) Posudky Jaroslava Pánka a Roberta Kvačka a vyjádření k nim
- D) Vyjádření Martina Kováře a komentář k nim

¹ Viz zejména následující text ze závěru stanoviska hodnotící komise: "Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. patří k předním českým historikům, kteří se zabývají problematikou moderních světových dějin a obecných dějin. Tematicky obohatil českou historiografii svým zaměřením zejména, avšak nikoli výhradně na anglické a britské dějiny a dějiny britského impéria. **Jeho odborné monografie a studie jsou plně srovnatelné s nejlepší literaturou publikovanou v zahraničí**; totéž platí o jeho vystoupeních na domácích a zahraničních konferencích. Této skutečnosti také odpovídá pozitivní ohlas Kovářových studií. Pokud jde o Kovářovu hlavní specializaci, odborníci oceňují především jeho komplexní analýzu moderní britské společnosti a analýzu vztahů mezi Velkou Británií a střední Evropou, respektive britské politiky v tomto regionu. Kovář ve svých textech **důsledně vychází – kromě vynikající znalosti odborné literatury – ze studia nevydaného i vydaného pramenného materiálu**, dobové publicistiky a segmentu výsledků umělecké tvorby v podobě filmového umění. Analýza těchto pramenů mu umožňuje reflektovat důležité momenty vývoje anglické (britské) společnosti v oblasti politických i sociálních a kulturních dějin. [...] Na závěr lze shrnout: na základě zevrubného zkoumání vědeckých, pedagogických i organizačních aktivit doc. Kováře a **s odkazem na jeho morální integritu** došla komise k jednoznačnému přesvědčení, že doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. splňuje všechna kritéria pro udělení vědecko-pedagogické hodnosti profesora Univerzity Karlovy v Praze v oboru světových dějin a obecných dějin." Viz <https://www.ff.cuni.cz/fakulta/predpisy-a-dokumenty/zapisy/zapisy-jednani-vedecke-rady/?site=&file=L1pwaXN5JTlweiUyMGplZG5uJTIwdmRIY2sIMjByYWR5LzlwMTIvMjAxMi0wNS0xNyUyMFolQzMIQTFwaXMIMjB6ZSUyMHphc2VkJUMzJUE5bWVDMYVBRUCyMFYlQzQlOUJkZWNRJUMzJUE5JTlwcMfkeS5wZGY=&nonce=28cf9638b4>